

**REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR**

Raziskovalno-dokumentacijski sektor

PP - PRIMERJALNI PREGLED

**IMENOVANJE VODSTVENIH
KADROV V POLICIJI**

Pripravila:
dr. Katarina Žagar
Janez Blažič

Številka naročila: 32/2009
Descriptor/Geslo: Policija/Police, Vodilni delavci/Executive
Datum: 26. 5. 2009

Gradivo ne predstavlja uradnega mnenja Državnega zbora

1 UVOD

Uvodoma prikazujemo ureditev imenovanja generalnega direktorja policije in drugih vodstvenih kadrov policije v Sloveniji. V nadaljevanju prikazujemo način imenovanja direktorjev (šefov) policijskih uprav v nekaterih državah članicah Evropske unije. Poudarek je predvsem na imenovanju generalnih direktorjev policije, ne glede na to pa smo dodali tudi osnovno organizacijsko strukturo policije v posamezni državi in imenovanje direktorjev na nižjih ravneh - regionalni oziroma lokalni.

1.1 Ureditev v Sloveniji

Zakon o državni upravi v 18. členu določa, da se generalni direktorji v ministrstvu imenujejo v skladu z zakonom, ki ureja položaj javnih uslužbencev. Generalni direktor vodi upravno in strokovno delo na zaokroženem delovnem področju znotraj ministrstva. Vlada lahko v primerih odsotnosti ali zadržanosti ministra in državnega sekretarja na predlog ministra pooblasti generalnega direktorja, da v okviru svojega delovnega področja predstavlja vlado pri delu državnega zbora. Generalni direktor je za svoje delo odgovoren ministru.

Natančneje delo policije in tudi imenovanje direktorjev določa Zakon o policiji. V skladu s tem zakonom policijo sestavljajo:

1. Generalna policijska uprava,
2. policijske uprave in
3. policijske postaje.

1) Generalna policijska uprava

Policijo vodi **generalni direktor policije**, ki vodi tudi delo Generalne policijske uprave (4.-5. člen). Poleg tega koordinira, usmerja in nadzoruje delo organizacijskih enot policije in notranjih organizacijskih enot Generalne policijske uprave, zagotavlja zakonito opravljanje nalog, izdaja predpise in druge akte, za katere je pooblaščen, odreja ukrepe in odloča v skladu z zakonom ali predpisi, izdanimi na podlagi zakonov. Za svoje delo in delo policije je odgovoren ministru, zato ga lahko Vlada Republike Slovenije razreši na njegov predlog. Generalni direktor ima tudi **namestnika**.

2) Policijska uprava

Policijske uprave, njihovo območje in sedež določi vlada. Policijsko upravo vodi **direktor**. Direktor policijske uprave je za svoje delo in za delo policijske uprave odgovoren generalnemu direktorju policije. Vse vodje notranjih organizacijskih enot imenuje minister za notranje zadeve na predlog generalnega direktorja policije, za svoje delo in delovanje svoje enote pa so mu odgovorni. Na regionalni ravni policijske naloge opravlja 11 policijskih uprav. Policijske uprave so z Generalno policijsko upravo povezane organizacijsko in funkcionalno. Členitev strokovnih služb na policijskih upravah je namreč prilagojena strukturi strokovnih služb Generalne policijske uprave.

3) Policijska postaja

Policijsko postajo vodi komandir, ki je za svoje delo, stanje na policijski upravi in delo policijske postaje odgovoren direktorju policijske uprave (Širše: Zakon o policiji in Slovenska policija, spletno mesto).

2 IMENOVANJE (GENERALNIH) DIREKTORJEV POLICIJE V NEKATERIH EVROPSKIH DRŽAVAH

Podatke o imenovanju šefov, direktorjev policije in glavnega policijskega urada smo pridobili predvsem prek uveljavljenega sodelovanja s parlamenti - prek mreže ECPRD (*European Centre for Parliamentary Research and Documentation*). Za pomoč smo zaprosili naslednje države: Avstrijo, Belgijo, Estonijo, Italijo, Irsko, Nemčijo, Poljsko, Portugalsko, Slovaško, Španijo, Švedsko in Združeno kraljestvo. Odgovore, ki smo jih prejeli do 8. 5. 2009 (teh je šest), prikazujemo v nadaljevanju.

2.1 Belgija

Postopek imenovanja policijskih funkcionarjev se odvija v treh etapah:

1. Izbira

Nihče ne more biti imenovan za funkcionarja v belgijski policiji, če ga ni posebna Komisija za izbiro (*commission de sélection*) ocenila kot sposobnega (primernega). Lahko pride tudi do ponovnega imenovanja po koncu mandata, kar je odvisno od mnenja Komisije za ocenjevanje (*commission d'évaluation*). Kralj s posebnim odlokom določi pogoje in postopek za imenovanje funkcionarjev, pa tudi postopek njihovega ocenjevanja.

2. Imenovanje

Funkcionarji belgijske policije so imenovani za mandat petih let in so lahko ponovno imenovani. Med policijske funkcionarje, ki so imenovani na tak način, spadajo med drugim:

- poveljniki korpusov lokalne policije,
- Generalni komisar (vrhovni predstojnik belgijske policije),
- generalni direktorji (obstajajo trije generalni direktorati:
 - Generalni direktorat za upravno policijo;
 - Generalni direktorat za sodno policijo (*Police judiciaire*), in
 - Generalni direktorat za podporo in poslovanje;
- Generalni inšpektor, itd.

Generalnega komisarja in generalne direktorje na dolžnost imenuje kralj na predlog dveh ministrov (za notranje zadeve in za pravosodje) ter po obrazloženem mnenju zveznega policijskega sveta (*Conseil fédéral de police*). Za imenovanje generalnega direktorja Generalnega direktorata za sodno policijo je poleg tega potrebno še obrazloženo mnenje Kolegija generalnih tožilcev (*College des procureurs généraux*).

3. Ocenjevanje

V tem postopku se ugotavlja, kako je posamezni funkcionar opravljal svojo funkcijo oziroma izpolnjeval zadane cilje glede na sredstva, ki so mu bila na voljo. Mandat se lahko ponovi, če je ocena pozitivna. O oceni odloča Komisija za ocenjevanje.

Za imenovanje na vodstvene funkcije v belgijski policiji mora biti kandidat dejansko že prej pripadnik policije.¹ Za Generalnega komisarja se eksplicitno sicer ne zahteva, da bi moral biti policist, vendar pa so pogoji za njegovo imenovanje tako ostri, da bi to dolžnost zelo težko zasedel nekdo izven policijskih vrst.² Poleg ostalega mora namreč kandidat izpolnjevati tudi naslednje pogoje:

- poglobljeno poznavanje pravnih predpisov s policijskega področja;
- poglobljeno poznavanje organizacije, delovanja, struktur in različnih pristojnosti upravne in sodne policije;
- poznavanje belgijskega koncepta "*community policing*";
- poznavanje policijske politike na centralnem in lokalnem nivoju.

2.2 Estonija

Delo policije je urejeno z zakonom o policijski službi (*Police Service Act*). Policija je organ pregona in sodi v okvir Ministrstva za notranje zadeve. Sem sodijo še:

- Policijska uprava (*Police Board*),
- Varnostna policijska Uprava (*Security Police Board*),
- Mejna straža (*Board of Border Guard*),
- Uprava za državljanstvo in Migracije (*The Citizenship and Migration Board*) ter
- Uprava za reševanje (*Rescue Board*).

Najvišji policijski uradnik - vodja policijske uprave ima naziv generalni direktor policije. Osrednji organ je policijska uprava, ki vodi, usmerja in usklajuje dejavnosti vseh policijskih enot v njeni upravi. Obstajajo štiri teritorialne enote policije, imenovane policijske prefekture. Lokalni policijski načelniki se imenujejo prefekti. Policija ima tudi dve nacionalni enoti: glavno kriminalistično policijo (*Central Criminal Police*) in glavno policijo za osebno varovanje in za kazenski pregon (*Central Personal Protection and Law Enforcement Police*).

Vodja policijske uprave - generalni direktor policije je na funkcijo imenovan za dobo petih let. Imenuje ga vlada na predlog ministra za notranje zadeve, ob upoštevanju oziroma po proučitvi mnenja parlamentarnega odbora za pravne zadeve. Vodja policijske uprave ne sme biti imenovan za direktorja več kot dva zaporedna mandata.

¹ Navedeno izhaja iz naslednjih predpisov: la loi du 7 décembre 1998 organisant un service de police intégré, structuré à deux niveaux; la loi du 26 avril 2002 relative aux éléments essentiels du statut des membres du personnel des services de police et portant diverses autres dispositions relatives aux services de police; l'arrêté royal du 30 mai 2001 portant la position juridique du personnel des services de police; l'arrêté ministériel du 20 novembre 2006 fixant la description de fonction du commissaire général de la police fédérale et les exigences de profil qui en découlent; l'arrêté royal du 18 septembre 2008 portant modification de certaines dispositions concernant les mandats au sein des services de police (spletna stran belgijskega pravosodnega ministrstva).

² Taka ocena je podana v dodatnem odgovoru belgijskega parlamenta z dne 25. 5. 2009.

Namestnik vodje policijske uprave, policijski prefekti in vodji glavnih enot so na položaj imenovani s strani ministra za notranje zadeve na predlog direktorja - vodje policijske uprave. Druge višje policijske uradnike imenuje vodja policijske uprave. Vodje policijskih prefektur in vodje nacionalnih enot so imenovani za obdobje petih let. Drugi policijski uradniki (*police officers*) so imenovani s strani vodje ustreznega organa.

Za vodjo policijske uprave je lahko imenovan, kdor je najmanj tri leta pred imenovanjem delal kot: namestnik vodje Policijske uprave ali namestnik v Varnostni policijski upravi, kot policijski prefekt, kot vodja glavne kriminalistične policije, kot vodja glavne policije za osebno varovanje in za kazenski pregon, kot rektor institucije na področju visokošolskega izobraževanja za narodno obrambo (*public defence*), kot šef policije (direktor policije), kot vodja v drugem organu kazenskega pregona, kot sodnik, kot javni tožilec ali kot drugi višji uradnik na Ministrstvu za notranje zadeve ali na Ministrstvu za pravosodje.

Kdor je delal kot višji policijski uradnik vsaj tri leta pred imenovanjem na funkcijo je lahko imenovan za namestnika vodje policijske uprave, za prefekta, za vodjo glavne kriminalistične policije, za vodjo glavne uprave za osebno varovanje in za kazenski pregon ter za vodjo enote policijske uprave.

Kdor je delal kot glavni policijski inšpektor, kot glavni pomočnik, kot glavni policijski uradnik, kot višji policijski inšpektor, kot višji pomočnik ali kot višji policijski uradnik vsaj dve leti, je lahko imenovan na drugo funkcijo višjega policijskega uradnika. Policijski uradniki (*police officers*) so lahko imenovani na funkcijo brez javnega natečaja.

2.3 Italija

V Italiji je za področje javnega reda in varnosti ter za koordinacijo policijskih sil pristojen notranji minister. Med policijske sile spadajo: Državna policija (*Polizia di Stato*), Karabinjerji (*Arma dei Carabinieri*), Finančna straža (*Guardia di Finanza*), Kaznilniška policija (*Polizia Penitenziaria*) in Gozdarska državna policija (*Corpo Forestale dello Stato*).

Državna policija je sestavljena iz sekretariata, 13 centralnih direktorats in štirih uradov. Sestava teh organizacijskih enot je v nekaterih primerih mešana, torej so člani tudi pripadniki drugih policijskih sil.

Državno policijo vodi šef policije (*Capo della Polizia*), ki je hkrati tudi generalni direktor za javno varnost (*direttore generale della pubblica sicurezza*). Imenuje ga predsednik republike na predlog notranjega ministra in po sprejeti resoluciji vlade. Šef policije se izbere izključno izmed stalno zaposlenega vodstvenega osebja Državne policije, in sicer brez javnega razpisa. Za nekatere druge vodilne funkcije v Državni policiji se izvede javni razpis.

Šefu policije pomagajo trije namestniki: prvi namestnik, namestnik za koordinacijo policijskih sil in namestnik, pristojen za centralni direktorat kriminalistične policije (*Direzione Centrale della Polizia Criminale*). Namestniki šefa policije se izberejo izmed prefektov, ki so predstavniki notranjega ministra v pokrajinah in vodijo lokalni vladni urad oziroma "*Ufficio Territoriale del Governo*". Prefekte same pa imenuje vlada na predlog notranjega ministra. Za prefekta, ki je upravljalna funkcija, je izbran tisti, ki doseže najboljši rezultat na izpitu v okviru javnega natečaja (*concorso pubblico per esami*).

2.4 Nemčija

Nemčija je razdeljena na 16 zveznih dežel, ki imajo po ustavi precejšnje pristojnosti, med drugim tudi na področju policijskega delovanja. Kljub temu pa ima zvezna država nekatere pristojnosti, in sicer prek Zvezne policije (*Bundespolizei*), poleg tega pa na zvezni ravni obstaja tudi Zvezni kriminalistični urad (*Bundeskriminalamt - BKA*).

Zvezna policija je podrejena zveznemu ministrstvu za notranje zadeve. Med njene naloge sodijo: varovanje državne meje, preprečevanje nevarnosti na železnicah in v zračnem prometu, zaščita zveznih organov, naloge na morju, pa tudi varovanje pred nevarnostjo za svobodno demokratično ureditev celotne zvezne države ali posameznih dežel. Zvezna policija se deli na Zvezno policijsko predsedstvo (*Bundespolizeipräsidium*) in na devet zveznih policijskih direktij (*Bundespolizeidirektionen*), ki so na regionalnem nivoju pristojne za izvajanje operativnih nalog. Zvezno policijsko predsedstvo vodi ostale dele Zvezne policije in odgovarja za njeno delo. Policijske direktije odgovarjajo Zveznemu policijskemu predsedstvu in se nadalje delijo na skupaj 77 zveznih policijskih inšpekcij (*Bundespolizeiinspektionen*). Poleg omenjenih devetih direktij obstaja še direktija za pripravljenost (*Bundesbereitschaftspolizeidirektion*), ki je tudi neposredno podrejena Zveznemu policijskemu predsedstvu in je razdeljena na 10 oddelkov.

Odločitev za izbiro predsednika Zveznega policijskega predsedstva je v celoti stvar notranjega ministra, torej se ne izvaja formaliziran izbirni postopek. Imenovanje na to funkcijo mora potrditi zvezna vlada. Predsednik Zveznega policijskega predsedstva je "politični uradnik" (*politischer Beamter*) in se ga lahko na željo zveznega notranjega ministra, ki pa jo formalno udejani zvezni predsednik, v vsakem trenutku začasno ali trajno odstavi s položaja.

Tudi predsednike zveznih policijskih direktij izbere zvezni notranji minister in mu odgovarjajo za svoje delo, vendar pa v tem primeru ne gre za "politične uradnike", pač pa so praviloma uradniki, ki že dolgo delajo v policiji. Ravno tako ni formaliziranega izbirnega postopka.

Zvezni kriminalistični urad (BKA) je podrejen zveznemu notranjemu ministrstvu. Pristojen je za koordiniranje boja zoper kriminalno dejavnost v tesnem sodelovanju s kriminalističnimi uradi v zveznih deželah. Izvaja preiskave določenih težjih kaznivih dejanj z mednarodnim elementom. Poleg tega varuje zvezne ustavne organe in je državna centrala za izmenjavo informacij, pomembnih za kazenski pregon na mednarodni ravni. Zvezni minister za notranje zadeve je pristojen za izbiro direktorja BKA, imenovanje pa potrdi zvezna vlada. Predsednik BKA je "politični uradnik" in se ga lahko na željo ministra kadarkoli odstavi s položaja.

Na ravni zveznih dežel obstaja različna organiziranost policijske dejavnosti. Najvišji policijski organi pa so po pravilu podrejeni deželnim notranjim ministrstvom oziroma ustreznim oblastnim organom. Vsem zveznim deželam je skupno to, da so za imenovanje policijskih predstojnikov pristojni deželni ministri za notranje zadeve (oziroma drugi ustrezni organi, pristojni za področje notranjih zadev). Ker gre tudi v tem primeru za "politične uradnike", se jih lahko kadarkoli odstavi s položaja.

2.5 Poljska

Na Poljskem imajo v skladu z Zakonom o policiji (*Ustawa o Policji*) naslednjo hierarhijo policijskih funkcionarjev:

- glavni policijski poveljnik (*Komendant Główny Policji*),
- policijski poveljnik v vojvodstvu³ (*komendant wojewódzki Policji*),
- policijski poveljnik v okraju⁴ (*komendant powiatowy Policji*) in mestu (*komendant miejski Policji*),
- poveljnik⁵ policijske postaje (*komendant komisariatu Policji*).

Na območju glavnega mesta Varšave in nekaterih okoliških okrajev opravlja dolžnosti, kot jih ima policijski poveljnik v vojvodstvih, poveljnik policije glavnega mesta (*Komendant Stołeczny Policji*). Dolžnosti, ki ustrezajo dolžnostim policijskih poveljnikov v okrajih in mestih, pa opravljajo za območje glavnega mesta lokalno pristojni policijski poveljniki v mestnih rajonih (*komendant rejonowy Policji*), vsak mestni policijski rajon pa obsega eno ali več okrožij glavnega mesta (*dzielnica*).

Glavnega policijskega poveljnika imenuje predsednik vlade na predlog ministra za notranje zadeve. Namestnika glavnega policijskega poveljnika pa imenuje minister za notranje zadeve na predlog glavnega policijskega poveljnika.

Policijske poveljnike v vojvodstvih imenuje in razrešuje minister za notranje zadeve na predlog glavnega policijskega poveljnika, ta pa mora pred tem pridobiti mnenje lokalno pristojnih vojvod (načelnikov vojvodstev). Poveljnik policije glavnega mesta je imenovan s strani ministra za notranje zadeve na predlog glavnega policijskega poveljnika, ki mora pred tem pridobiti mnenje župana Varšave. Glavni policijski poveljnik na zahtevo policijskih poveljnikov v vojvodstvih ali poveljnika policije glavnega mesta imenuje do tri njihove namestnike, pri čemer morajo biti tako poveljniki kot namestniki iz vrst višjih policijskih uslužbencev. Ta zahteva pa ne velja za namestnike za podporne aktivnosti (organizacija, logistika in tehnologija); na ta mesta so lahko imenovani tudi drugi javni uslužbenci in ni nujno, da so iz vrst policije.

Policijske poveljnike v okrajih in mestih imenuje in razrešuje policijski poveljnik v vojvodstvih, ki mora prej pridobiti mnenje teritorialnih predstojnikov (*starosta* kot načelnik okraja). Policijski poveljniki v mestnih rajonih glavnega mesta so imenovani s strani poveljnika policije glavnega mesta, ta pa mora pred tem pridobiti mnenje župana. Policijski poveljnik vojvodstva na zahtevo poveljnika policije v okraju ali mestu imenuje njune namestnike, poveljnik policije glavnega mesta pa na zahtevo poveljnika mestnega rajona Varšave imenuje njegove namestnike. Imenovani poveljniki in njihovi namestniki morajo biti višji policijski uslužbenci.

Poveljnike policijske postaje imenuje višji, torej policijski poveljnik v okraju ali mestu, ki mora predhodno pridobiti mnenje teritorialno pristojnega župana.⁶ Namestnike ravno tako

³ Na Poljskem je 16 vojvodstev, ki predstavljajo najvišjo raven lokalne samouprave, v bistvu so to upravne regije.

⁴ Okraj se imenuje *Powiat* in je manjši od vojvodstev ter večji od občin. Skupaj je 314 podeželskih in 65 mestnih okrajev.

⁵ Po slovenski terminologiji bi bil za vodjo policijske postaje običajnejši izraz *komandir*, vendar pa je v poljščini izraz za vse range policijskih predstojnikov enak (*komendant*), zato smo uporabili enoten izraz *poveljnik*.

⁶ V vseh primerih, ko so zahtevana mnenja predstavnikov lokalnih skupnosti, se imenovanja vseeno opravijo, če v 14 dneh po oddaji posameznega poziva za izdelavo mnenja ni odgovora. Izjema je imenovanje poveljnika

imenuje policijski poveljnik v okraju ali mestu na zahtevo samega poveljnika policijske postaje. Poveljniki policijskih postaj in njihovi namestniki morajo biti iz vrst policijskih uslužbencev.

Tudi za razrešitve vseh navedenih policijskih poveljnikov veljajo smiselno enaka pravila kot za njihova imenovanja.

2.6 Portugalska

V skladu z Zakonom št. 53 iz leta 2007, ki ureja strukturo policije za javno varnost (*Public Security Police* - v nadaljnjem besedilu PSP), obstajajo tri ravni poveljevanja:

1. Nacionalna raven, ki jo vodi generalni direktor PSP.
2. Teritorialna raven, ki zajema:
 - a. regionalno poveljstvo avtonomne regije Azori in Madeira,
 - b. metropolitansko poveljstvo za Lizbono in območje Oporta,
 - c. ostalih 16 okrožnih - regionalnih poveljstev.
3. Lokalna raven, ki vključuje lokalne policijske postaje.

Poleg tega obstaja tudi posebna enota, ki obsega intervencijske sile (*intervention corps*), skupino za posebne operacije, osebno varovanje, center za deaktiviranje eksploziva in operativna skupina za uporabo službenih psov (*Canine Operational Group*). V PSP so tudi upravni, pravni, inšpekcijski in svetovalni organi.

Generalni direktor PSP je imenovan z odlokom predsednika vlade in ministra za notranje zadeve. Lahko je visok policijski funkcionar ali oseba z univerzitetno izobrazbo in razpoznavnimi sposobnostmi in strokovnimi izkušnjami, ne glede na to ali je zaposlen v javni upravi ali ne. Minister lahko generalnega direktorja razreši v vsakem trenutku na svojo pobudo ali na zahtevo samega direktorja.

Vodje na krajevni, teritorialni ravni so imenovani z odlokom ministra za notranje zadeve, na predlog generalnega direktorja PSP, za obdobje treh let. Razreši jih lahko minister po svoji volji ali na predlog generalnega direktorja PSP.

Regionalni in metropolitanski komandirji, morajo biti izbrani izmed višjih policijskih uslužbencev (*superintendents*). Komandirji okrožij pa izmed višjih ali nižjih policijskih uslužbencev (*intendants, subintendants*).

Policijske postaje vodijo komandirji, ki jih imenuje regionalni, metropolitanski oziroma okrajni komandir. Vodja policijske postaje je odgovoren krajevnemu - teritorialnemu vodji glede izvajanja funkcije, stanja na policijski postaji in učinkovitosti policijske postaje.

Poleg PSP imajo tudi policijo vojaške narave in republikansko narodno gardo (GNR).

policijske postaje v Varšavi, ki ga policijski poveljnik v mestnem rajonu lahko imenuje šele potem, če župan v 21 dneh ne poda svojega mnenja.

2.7 Slovaška

V skladu z Zakonom o policiji (171/1993 Z. z.) minister za notranje zadeve imenuje in razrešuje generalnega sekretarja policije kot tudi vodje vseh policijskih uprav. Policija je odgovorna ministru. Delo policije vodi generalni sekretar in je odgovoren ministru. Regionalne uprave so geografsko (teritorialno) organizirane tako kot so organizirana sodišča. Vodje lokalnih policijskih uprav so odgovorni vodjem regionalnih uprav. Vodje regionalnih uprav pa za svoje delo odgovarjajo generalnemu sekretarju policije.

Zakon ne določa izrecnih meril za kandidata, razen da mora biti primeren za javno funkcijo v skladu z ustavo. Običajno imajo kandidati dolgoletne izkušnje s službovanjem v policiji ali v podobnih organih. Če gre za delo s tajnimi podatki, mora kandidata potrditi nacionalni varnostni organ (*NBÚ - Národný Bezpečnostný Úrad*). Vse imenovane uradnike in policijske sile nadzira Oddelek za inšpekcijo in nadzor Ministrstva za notranje zadeve (*Sekcia kontroly, a inšpekčnej služby MV SR*), neodvisen parlamentarni odbor in sodstvo.

2.8 Španija

Člane nacionalne policije (*Cuerpo Nacional de Policía*), se izbere prek javnega natečaja. Izvede se tudi preverjanje znanja (*exams*).

Višji uradniki policije, tako na nacionalni, pokrajinski in lokalni ravni so imenovani izmed javnih uslužbencev nacionalne policije.

2.9 Švedska

Švedska policija je organizirana enovito. Sestavljena je iz Nacionalne policijske uprave (*National Police Board - NPB*), Nacionalnega laboratorija za forenzično znanost (*National Laboratory of Forensic Science*) in 21 policijskih oblasti, ki pokrivajo vsaka svoje okrožje v državi. Delo policije urejata Zakon o policiji (*Police Act*) in Odlok o policiji (*Police Ordinance*).

Najvišje funkcionarje imenuje na Švedskem vlada, za nižje range pa je pristojnost imenovanja prenešana na nižje nivoje. Vsa imenovanja najvišjih funkcionarjev morajo biti izvedena v skladu z ustavnimi načeli. Ta zahtevajo, da mora biti opravljena objektivna ocena kandidatovih kvalifikacij. Pri tem so pomembna tako leta delovnih izkušenj (na splošno in na konkretnem področju) kot tudi kvalitete, pridobljene z izobraževanjem. Vsi kandidati za visoke funkcije v institucijah, ki delujejo neposredno pod vlado, morajo biti švedski državljani.

Za policijo je pristojno Ministrstvo za pravosodje. Minister za pravosodje imenuje naslednje policijske funkcionarje:

- nacionalnega policijskega komisarja (*National Police Commissioner*),
- generalnega direktorja policije (*Director General of the Police*),
- okrožne policijske komisarje,
- generalnega direktorja Švedske varnostne službe (*Swedish Security Service*),
- generalnega direktorja Nacionalne kriminalistične policije (*National Criminal Police*),
- generalnega direktorja Nacionalnega laboratorija za forenzično znanost,

- člane Nacionalne policijske uprave (*National Police Board - NPB*), in
- člane dveh posebnih odborov v okviru NPB; prvi je zadolžen za osebje, drugi pa za zadeve v zvezi z zaposlovanjem.

Vse ostale policijske funkcionarje imenuje Nacionalna policijska uprava (NPB). Sicer pa je to centralna upravna in nadzorna oblast policije, ki jo vodi nacionalni policijski komisar. Deluje kot povezava med vlado in policijskimi oblastmi. Pristojna je za razvoj delovnih metod, tehnološko podporo in usposabljanje policistov. V njenem okviru delujeta Švedska varnostna služba in Nacionalna kriminalistična policija, poleg tega pa je NPB tudi nadzorno telo Nacionalnega laboratorija za forenzično znanost. Odbor NPB, pristojen za zadeve v zvezi z zaposlovanjem, se angažira v primerih, kadar NPB predlaga kandidate za imenovanje na visoke funkcije. Ima 9 članov, predseduje pa mu nacionalni policijski komisar.

Vsako okrožje predstavlja posebno policijsko območje (*police district*), na katerem okrožna policijska oblast opravlja svoje naloge. Vodja okrožnega policijskega območja je okrožni policijski komisar, ki ga imenuje vlada. Vrhovni organ okrožja za področje policijskega delovanja pa je lokalna (okrožna) policijska uprava (*local police board*). Med drugim odloča o strukturi okrožne policijske oblasti, zaradi česar prihaja tudi do določenih razlik med posameznimi okrožji. Lokalno policijsko upravo imenuje vlada in njeni člani so izvoljeni predstavniki (iz vrst lokalnih politikov). Največ je lahko 13 članov lokalne policijske uprave, njen član pa je vedno tudi okrožni policijski komisar.

V okviru okrožnih policijskih oblasti delujejo tudi regionalni oddelki za preiskovanje kaznivih dejanj, ki so razdeljeni na različne enote, ter oddelki za javni red. Slednji so lahko razdeljeni na policijska območja različnega obsega. V občinah imajo lastne policijske postaje in svoj sistem popolnjevanja prostih mest policistov. Policijskim postajam načelujejo komandirji, ki jih imenuje NPB.

V skladu z Odlokom o policiji se mora za popolnitev funkcije okrožnega policijskega komisarja izvesti javni razpis. Imenovanje na koncu opravi minister za pravosodje, za ves postopek izbire (izvedba javnega razpisa, izbira kandidatov, razgovori in preverjanje izpolnjevanja pogojev) pa je pristojna NPB. Pogoji za zasedbo posameznih funkcij se razlikujejo, ponavadi pa se kot dodatne kvalifikacije štejejo predhodne strokovne in delovne izkušnje, poznavanje prava in vodstvene sposobnosti. Razgovori in izbira se opravijo v sodelovanju s sindikati, z glavnimi kandidati pa opravi razgovor tudi nacionalni policijski komisar. Okrožna policijska uprava sporoči NPB svoje mnenje glede imenovanja okrožnega policijskega komisarja. Odbor NPB, pristojen za zadeve v zvezi z zaposlovanjem, predlaga imenovanje kandidata Ministrstvu za pravosodje, ki v sodelovanju s sindikati pripravi vse potrebno. Končno imenovanje formalno opravi vlada.

Postopek imenovanja nacionalnega policijskega komisarja in okrožnih policijskih komisarjev v treh največjih okrožjih se nekoliko razlikuje od postopka imenovanja ostalih 18 okrožnih policijskih komisarjev. Postopek izbire je v skupni pristojnosti Ministrstva za pravosodje in NPB, pri čemer ni formalne zahteve za javni razpis in za razgovore s kandidati. Načeloma vlada meni, da naj bodo pri imenovanju na položaje v javnih službah upoštevana načela predvidljivosti, sledljivosti in transparentnosti, zato se priporoča izvedba javnega razpisa, vendar pa Ministrstvo za notranje zadeve odloča o tem, ali bo dejansko izveden javni razpis in ali bodo opravljeni razgovori s kandidati.

2.10 Združeno kraljestvo

V skladu z Zakonom o policiji iz leta 1996 sta Anglija in Wales razdeljena na 43 geografskih policijskih območij. Enainštirideset policijskih uprav izven območja Londona vodi upravnik policije (*chief constable*), policiji v Londonu (metropolitansko upravo in policijo mesta London) vodita komisarja. Policijske oblasti (*police authorities*) so neodvisni organi, sestavljeni iz predstavnikov lokalne oblasti in članov lokalne skupnosti.

Policija Anglije in Walesa je politično odgovorna Ministrstvu za notranje zadeve in ministru za notranje zadeve.

Imenovanje vodij

Na splošno velja, da je vsaka policijska oblast na svojem območju pristojna za imenovanje in razreševanje vodij - upravnikov policije. V vsakem primeru pa imenovanje odobri minister za notranje zadeve.

Komisarja Metropolitanske policije (*Metropolitan Police Service* - MPS) pa imenuje kraljica na predlog ministra za notranje zadeve. Pri tem mora minister upoštevati priporočila policijske oblasti Metropolitanske policije (*Metropolitan Police Authority* - MPA) in priporočilo župana mesta London.

Predhodni postopek

Primerne kandidate se izbere izmed uspešnih kandidatov, h katerim poda soglasje minister. Po odločitvi ministra, komu bo odobril kandidaturo, sledi mnenje posebnega organa - sosveta za imenovanje na vodilna mesta (*Senior Appointments Panel* - SAP). Ta organ je sestavljen iz članov združenja policijskih funkcionarjev (*Association of Chief Police Officers* - ACPO), združenja policijskih uprav (*Association of Police Authorities* - APA), Metropolitanske policije, predstavnikov Ministrstva za notranje zadeve ter neodvisnih članov.

Metropolitanska policijska oblast je izdala poseben rokovnik (*timetable*) za rekrutiranje višjih uradnikov (*senior officer*).

Najprej se MPA in MPS dogovorita, da je treba prosto delovno mesto zapolniti. Sledi dogovor o pogojih, sposobnostih, ki jih je treba testirati, in o časovnem razporedu, delovno mesto se razpiše in v treh tednih se pričakuje odziv. Vloge za delovno mesto in kopije se pošlje SAP-u. SAP si prizadeva za pridobitev odobritve ministra, da pride do dogovora, kateri izmed kandidatov so primerni za ožji izbor. SAP pošlje odobreni seznam MPA. Kandidati gredo skozi postopek ocenjevanja, ki je sestavljen iz številnih vaj in se zaključi z razgovorom z izbirno komisijo (*selection panel*). Število članov MPA ni stalno, nikoli niso manj kot trije in vedno je njihovo število liho. Člani MPA opravijo razgovor s kandidati. Policijski inšpektor njenega veličanstva (*Her Majesty's Inspector of Constabulary* - HMIC) za MPS svetuje MPA pri sestavi ožjega izbora kandidatov in se v primeru izbire najvišjih funkcionarjev udeleži zaključne seje izbirne komisije.

Komisar ali namestnik se udeleži razgovorov kot strokovni policijski svetovalec, vodja MPA se udeleži kot pravni svetovalec v zaključnem razgovoru. Čeprav svetovalci lahko kandidatu

zastavljajo vprašanja, pa nimajo nobene vloge v procesu odločanja. Zaključna odločitev temelji na predstavitev na vseh stopnjah izbirnega postopka. Ob koncu razgovorov uspešnemu kandidatu posredujejo ponudbo, opraviti pa mora tudi zdravniški pregled. O tem obvestijo SAP. Vse kandidate se ustno obvesti o odločitvi, možnosti pritožbe ni.

Tudi v primeru imenovanj na vodilna mesta v drugih policijskih območjih je postopek podoben. Velja zgolj pojasniti, da policijski inšpektor (HMIC) svetuje ministru za notranje zadeve o primernosti kandidatov za imenovanja na vodilna mesta v policiji, pri čemer mu pomaga sosvet za imenovanja na vodilna mesta (SAP). Regionalno pristojni policijski inšpektor tudi sestavi poročilo o vsakem kandidatu, vključno z oceno.

V teku je reforma imenovanja policijskih upravnikov, ki predvideva, da bo sosvet za imenovanja na vodilna mesta (SAP) zakonsko urejen, imel pa naj bi tudi bolj aktivno vlogo v izbirnem postopku. Navedeno izhaja iz predloga zakona o policijski dejavnosti in kriminalu (*Policing and Crime Bill*), ki ga trenutno obravnava parlament.

Sicer pa je v veljavnih predpisih (*Police Regulations 2003*) določeno, da so vodilni policijski funkcionarji (upravniki policije, oba komisarja v Londonu ter njihovi namestniki in pomočniki) imenovani za določen čas. Dolžino tega časa in pogoje za njegovo morebitno podaljšanje določi minister (*Secretary of State*) in določi pogoje za izvedbo razpisa za zasedbo funkcij.

Med pogoji za zasedbo položaja upravnika policije je v okrožnici Ministrstva za notranje zadeve 023/2003 navedeno, da mora kandidat že zasedati (ali pa je zasedal) najmanj položaj pomočnika policijskega upravnika (pomočnika komisarja Metropolitanske policije oziroma pomočnika Policije mesta London), in sicer v trajanju vsaj dveh let.

3 ZAKLJUČEK

Organiziranost policije in s tem tudi imenovanje najvišjih policijskih uradnikov je v svetu različno. Glede imenovanja generalnih direktorjev (šefov policije) lahko na osnovi primerjalnega pregleda ugotovimo naslednje:

1) V Belgiji generalnega komisarja in generalne direktorje policije imenuje kralj na predlog ministrov za notranje zadeve in pravosodje, po obrazloženem mnenju zveznega policijskega sveta. Za imenovanje generalnega direktorja Generalnega direktorata za sodno policijo je poleg tega potrebno še obrazloženo mnenje Kolegija generalnih tožilcev. Za imenovanje na vodstvene funkcije v belgijski policiji mora biti kandidat dejansko že prej pripadnik policije, kandidat za Generalnega sekretarja pa mora zelo podrobno poznati delovanje policije.

2) V Estoniji generalnega direktorja policije imenuje vlada na predlog ministra za notranje zadeve. Pri tem se seznanj oziroma upošteva tudi mnenje parlamentarnega odbora za pravne zadeve.

3) V Italiji vodi Državno policijo šef policije (*Capo della Polizia*), ki je obenem tudi generalni direktor za javno varnost. Imenuje ga predsednik republike na predlog notranjega ministra in

po sprejeti resoluciji vlade, in sicer izmed stalno zaposlenega vodilnega osebja Državne policije, brez javnega razpisa. Pomagajo mu trije namestniki, ki se izberejo izmed prefektov.

4) V ZRN izbere predsednika Zveznega policijskega predsedstva notranji minister, pri čemer ni formaliziranega izbirnega postopka. Imenovanje mora potrditi zvezna vlada, navedeni funkcionar pa je "politični uradnik" (*politischer Beamter*) in se ga lahko na željo zveznega notranjega ministra odstavi s položaja. Podobno velja izbiro direktorja Zveznega kriminalističnega urada. V zveznih deželah so za imenovanje policijskih predstojnikov pristojni deželni ministri za notranje zadeve.

5) Na Poljskem glavnega policijskega poveljnika imenuje predsednik vlade na predlog ministra za notranje zadeve, policijske poveljnike v vojvodstvih pa imenuje minister za notranje zadeve na predlog glavnega policijskega poveljnika. Policijske poveljnike v okrajih in mestih imenuje policijski poveljnik v vojvodstvu. Poveljnike policijske postaje imenuje policijski poveljnik v okraju ali mestu. Pred imenovanji je treba pridobiti mnenja predstavnikov lokalnih oblasti.

6) Na Portugalskem je generalni direktor policijskih sil imenovan z odlokom predsednika vlade in ministra za notranje zadeve.

7) Na Slovaškem imenuje in razrešuje generalnega sekretarja policije minister za notranje zadeve.

8) Višji uradniki policije v Španiji (na nacionalni, pokrajinski in lokalni ravni) so imenovani izmed javnih uslužbencev nacionalne policije.

9) Na Švedskem imenuje najpomembnejše policijske funkcionarje minister za pravosodje, pri čemer končno imenovanje formalno opravi vlada, vse ostale policijske funkcionarje pa imenuje Nacionalna policijska uprava (NPB). Za popolnitev funkcije okrožnega policijskega komisarja se mora izvesti javni razpis. Postopek izbire nacionalnega policijskega komisarja in okrožnih policijskih komisarjev je v skupni pristojnosti Ministrstva za pravosodje in NPB, pri čemer ni formalne zahteve za javni razpis in za razgovore s kandidati.

10) V Angliji in Walesu je načeloma vsaka policijska oblast na svojem območju pristojna za imenovanje in razreševanje vodij - upravnikov policije. Imenovanje mora odobriti minister za notranje zadeve. Komisarja Metropolitanske policije pa imenuje kraljica na predlog ministra za notranje zadeve. Minister pri tem upošteva priporočila policijske oblasti Metropolitanske policije in priporočilo župana mesta London.

Pripravila:

dr. Katarina Žagar

Janez Blažič

4 VIRI

Belgijsko pravosodno ministrstvo, spletno mesto: <http://www.ejustice.just.fgov.be/loi/loi.htm> (zajeto 26. 5. 2009).

Odgovori na vprašalnik ECPRD - št. 1208, pridobljeni v obdobju od 28. 4. 2009 - 25. 5. 2009 in dodatni odgovor belgijskega parlamenta z dne 25. 5. 2009.

Zakon o državni upravi, Uradni list RS, št. 52/2002 in spremembe.

Zakon o policiji, Uradni list RS, št. 49/1998 in spremembe.

Slovenska policija, 2002, spletno mesto:

<http://www.policija.si/portal/predstavitev/pdf/SlovenskaPolicija.pdf>, 7. 4. 2009.